

Intelligente en belezen waarnemer

Op 17 juni vorig jaar verscheen in *Trouw* een artikel over een volledige uitgave van de memoires van Casanova. Als liefhebber van bijzondere uitgaven kocht ik, na enig aarzelen, toch de kostbare cassette. Daarbij gedreven door nieuwsgierigheid naar deze legendarische figuur, maar ook uit hebzucht; de band is namelijk oogstrelend. Thuis verwijderde ik het plastic en begon te bladeren en te lezen.

Het is een stevige uitgave van ruim vierduizend pagina's, verdeeld over drie boeken, samengebracht in één cassette. De uitgever heeft deze cassette verrijkt met tweehonderd illustraties van de Franse schilder Auguste Leroux, die de illustraties speciaal voor de memoires maakte.

Het lezen is een klein feestje; halverwege deel één, honger ik naar de rest. Het is duidelijk hoeveel waarde de intelligente en belezen waarnemer Casanova hechtte aan vorm en inhoud. Vol zelfspot en zonder zelfbeklag presenteert

Casanova zijn leven in tot de verbeelding sprekende gebeurtenissen. De anekdotes sluiten soms af met scherpe levenslessen en bespiegelingen. Het biedt daarmee een caleidoscopische blik op de achttiende eeuw. Zo is er een duistere herinnering uit zijn jeugd waarin Casanova genezen wordt door een heks (p. 23). En wie *Een schitterend gebrek* van Japin kent, komt aan zijn trekken in de ontmoetingen met de historische Lucia (p. 87 e.v.). Terloops geeft Casanova zijn visie op het einde van het Romeinse Rijk.

Ook in de klas lijkt het boek mij bruikbaar. Het geheel is namelijk een mooi voorbeeld van een 'bedoelde' en 'onbedoelde' primaire bron. Het avontuur van Casanova in Istanbul (hij noemt het zelf Constantinopel) kan gebruikt worden voor standplaatsgebondenheid. In Istanbul maakt Casanova kennis met een geleerde moslim die hem zijn dochter en bezit aanbiedt op voorwaarde van bekering; welke afweging maakt Casanova hier? Ook is er

sprake van slavernij, in Istanbul en in de stadstaat Venetië. Hoe presenteert Casanova slavernij en hoe kijken wij daar nu tegenaan? De auteur is wars van bijgeloof. Hij meent dat een mens het lot zelf in handen dient te nemen. Dat aspect van de memoires laat zijn door de oudheid geïnspireerde levensopvattingen zien. Illustratief is een citaat van Cicero: 'Vivere cogitare est', (p. 11) ofwel 'leven is denken'. Op verschillende plaatsen geeft Casanova blijk van verlichtingsideeën, met name waar het gaat over bijgeloof. Na een bijzondere waarneming stelt Casanova vast: 'Wat een wonder zou dit verschijnsel zijn geweest voor onwetende, bijgelovige zielen, als ik getuigen ervan zou hebben gehad (...) De geschiedenis bevat een overvloed aan dergelijke futilliteiten en de wereld is vol mensen die er nog steeds veel belang aan hechten, ondanks de verlichting van het menselijk intellect door de wetenschappers.' (p. 192) Op een andere plaats moet de geneeskunst het ontgelden: 'Ferro, de arts die het op zich had genomen hem te genezen, hoopte hem beter te maken door middel van een kwikzalf op zijn borst, een merkwaardige gedachtegang...' (p. 458). Tegelijk maakt het voorbeeld duidelijk hoe weinig wetenschappelijk de wetenschap in die tijd is en hoezeer zij nog in de kinderschoenen staat. Voor belangstellenden is het goed om te weten dat de uitgever (slechts of maar liefst) 2500 exemplaren heeft laten drukken. Voor de liefhebber een lust om te lezen (en te bezitten).

Het verhaal van mijn leven. *Giacomo Casanova*. Vert. Theo Kars (Van Oorschot, Amsterdam 2016), 4000 blz. in drie delen, € 175,00

Wessel van Setten